

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์” โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

๑. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

๒. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อ ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

ดำเนินการตามระเบียบวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนที่อยู่ใน อบต. หนองปลิง จำนวน ๓๘๙ คน ใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (t-test) การตรวจสอบค่าเอฟ (F-test) โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) และเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างน้อยสำคัญน้อยสุด (Least Significant Difference: LSD) กับการวิจัยคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interviews) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๗ รูปคน ซึ่งในการใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Techniques) ประกอบบริบท (Context) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่เป็นหญิง มีจำนวน ๒๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๕ มีอายุอยู่ระหว่าง ๓๑- ๔๑ ปี มีจำนวน ๑๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๕ มีการศึกษาระดับปวส / ปริญญาตรี มีจำนวน ๑๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๒ มีอาชีพ ค้า /ขายธุรกิจส่วนตัวจำนวน ๑๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๒ และมีรายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๐ - ๑๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๙๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๔

๕.๑.๒ ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อ ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๖๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ ดังนี้

๑. เมตตา ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๖๙

๒. ด้านกรุณา ประชาชน มีความคิดเห็นต่อ ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๖๓

๓. ด้านมุทิตา ประชาชน มีความคิดเห็นต่อ ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๕๖

๔. ด้านอุเบกขา ประชาชน มีความคิดเห็นต่อ ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๖๔

๕.๑.๓ ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานบทบาทด้าน ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพ อายุ ระดับการศึกษา ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง รายได้ และประสบการณ์การทำงาน เพื่อนำไปสู่การตอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชน ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานนั้นคือบุคลากรทุกเพศมีความคิดเห็นภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ เหมือนกัน

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชน ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน นั้นคือประชาชนทุกวัยมีความคิดเห็นต่อบุคลากรเหมือนกัน

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อผู้บริหาร โดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้นั้นคือประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ แตกต่างกันตามระดับการศึกษาของตน

สมมติฐานที่ ๕ ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐาน นั่นคือรายได้ของประชาชนแต่ละคน มีผลต่อความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ เหมือนกัน

๕.๑.๔ สรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ต่อภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ครั้งนี้ ทำให้ทราบถึง ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอในการแก้ไขซึ่งจำแนกเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

๑. ด้านเมตตา

ผู้บริหารควรมีความเมตตาและความกรุณาต่อประชาชนด้วยการใส่ใจในการดูแลประชาชน ในองค์กรเสมือนหนึ่งสมาชิกในครอบครัวควรให้เจ้าหน้าที่หรือประชาชนมีความสุขกับการทำงาน และทำงานอย่างเต็มความสามารถและอยากให้ผู้บริหารมีความยุติธรรมในการพิจารณาความดีความชอบให้แก่ประชาชน

๒. ด้านกรุณา

ผู้บริหารควรมีความกรุณาต่อประชาชนด้วยการไม่ทำให้ประชาชนต้องทุกข์ใจกับการที่ต้องทำงานกับ “ผู้บริหาร” อยากให้ผู้บริหารสนับสนุนให้สมาชิกและประชาชนในองค์กรได้ศึกษาดูงานอบรม สัมมนาเพื่อนำความรู้มาปรับปรุงท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้นและอยากให้ผู้บริหารเตรียมความพร้อมในการช่วยเหลือประชาชนเมื่อมีเหตุประสบภัย เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วมให้รวดเร็วครั้งที่ผ่านๆมา

๓. ด้านมุทิตา

ผู้บริหารควรจัดงบประมาณในการศึกษาดูงานให้มากกว่าที่ผ่านมาควรยินดีกับความสำเร็จของประชาชนในองค์กร และส่งเสริม “ประชาชน” ให้ก้าวหน้าโดยไม่อคติ และผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงผลงานและแสดงความสามารถอย่างเท่าเทียมกัน

๔. ด้านอุเบกขา

เมื่อประชาชนประสบกับอุปสรรคในการทำงานใดๆ ผู้บริหารต้องให้ความช่วยเหลือให้ผ่านพ้นอุปสรรคไปได้ผู้บริหารไม่ควรซ้ำเติมด้วยการลงโทษอย่างไม่เป็นธรรม ลงโทษโดยไร้เหตุผลหรือลงโทษเพราะมีอำนาจอยู่ในมือและอยากให้ผู้บริหารช่วยเหลือในเรื่องปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องงานหรือเรื่องส่วนตัว และให้คำปรึกษาในทุกๆ เรื่องที่ประชาชนต้องการให้ช่วยเหลือ

๕.๑.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

เกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การ บริหารส่วนตำบลหนองปลิงอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ครั้งนี้ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะ ซึ่งจำแนกเป็นรายด้านได้ดังนี้

๑. ด้านเมตตา

การแสดงออกถึงความรัก ความปรารถนาดี ไม่ตรีจิต เป็นความคิดช่วยเหลือให้ทุกคนประสบแต่ประโยชน์และมีความสุขโดยทั่วกันอันเป็นความคิดที่มีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในภาวะปกติจากการตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิดมีประชาชนตอบแบบสอบถามและให้ข้อเสนอแนะ พอสรุปได้ดังนี้

๑. ให้ความรัก เมตตาต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างไม่ลำเอียง
๒. ควรดูแลเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมงานอย่างเต็มความสามารถ
๓. ผู้บริหารควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ช่วยเหลือเกื้อกูล และมีความเมตตาอารีต่อประชาชนในองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น
๔. เสริมสร้างความรักความสามัคคีในหมู่ผู้ร่วมงาน
๕. ไม่ดูหมิ่นหรือก้าวร้าว

๒. ด้านกรุณา

พบว่า การแสดงออกถึง การคิดจะช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความเดือดร้อนทั้งทางกายและใจในภาวะที่ได้รับความเดือดร้อนเป็นทุกข์และต้องการความช่วยเหลือโดยเป็นการช่วยเหลือที่ถูกต้อง ไม่เบียดเบียนใครรวมทั้งตนเองมีประชาชนตอบแบบสอบถามและให้ข้อเสนอแนะพอสรุปได้พอสังเขป ดังต่อไปนี้

๑. ควรบริหารงานโดยสร้างความพึงพอใจแก่ประชาชนในองค์กร
๒. ควรให้ความช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนาด้านความรู้ด้านอารมณ์จิตใจและด้านสังคมต่อเพื่อนร่วมงานตามกำลังความสามารถ
๓. ควรให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมงานให้พ้นจากความเดือดร้อนทั้งทางกายและใจในภาวะที่ได้รับความเดือดร้อนเป็นทุกข์

๓. ด้านมุทิตา

พบว่า การแสดงออกถึง ความชื่นบานเป็นความพลอยยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดีอันเป็นความรู้สึกเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชามีความก้าวหน้า มีความสุข อันเป็นความดีแท้เช่น ได้ลาภยศมาโดยบริสุทธิ์มิได้โกงหรือเบียดเบียนใคร รวมถึงดเว้นความริษยาอิจฉาผู้อื่น เพราะนึกเห็นแก่ตัวมีประชาชน ตอบแบบสอบถามและให้ข้อเสนอแนะ พอสรุปได้พอสังเขป ดังต่อไปนี้

๑. ควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นธรรม
๒. ควรรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่นและผู้ร่วมงาน
๓. ควรวางตนเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดี
๔. ให้คำปรึกษาที่ดีและให้คำแนะนำแก่เพื่อนร่วมงานเมื่อมีปัญหา
๕. ควรมีเหตุผล มีอารมณ์สดชื่นแจ่มใสมีความเป็นกัลยาณมิตรกับทุกคน

๕. ด้านอุเบกขา

พบว่า การแสดงออกถึง การวางใจเป็นกลาง โดยพิจารณาข้อเท็จจริงเมื่อตัดสินใจในเรื่องใดๆ แล้ว ควรพิจารณาใคร่ครวญด้วยปัญญา มีเหตุผล ถูกต้องและเที่ยงธรรม อันเป็นการรักษาความถูกต้อง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์เพื่อผดุงไว้ซึ่งความถูกต้อง มีประชาชนตอบแบบสอบถามและให้ข้อเสนอแนะ พอสรุปได้พอสังเขป ดังต่อไปนี้

๑. ช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยไม่มีอคติ
๒. ควรคำนึงถึงหมู่คณะก่อนตัดสินใจในเรื่องที่มีผลต่อส่วนร่วมอย่างมีเหตุผล
๓. ควรให้ความช่วยเหลือการจัดสรรสวัสดิการ

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูล การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ มีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

๕.๒.๑ ผลการวิจัยทั้ง ๕ ด้าน

พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อ ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

๕.๒.๒ ด้านเมตตา จากผลการวิจัยพบว่า พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ด้านเมตตา โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๓.๖๔$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุทธิชัย ฐิตชโย(ถาวรศีล)^๑ ได้กล่าวไว้ในวิทยานิพนธ์ เรื่องศึกษาเชิงวิเคราะห์พรหมวิหาร ๔ ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาผลการวิจัยพบว่า ความเมตตา คือ ความรัก ปราบณาดีมีไมตรี อยากให้สรรพสัตว์มีสุขถ้วนหน้า วิธีการเจริญวิธีการแผ่โทษที่เกิดขึ้นจากการขาดเมตตาหรืออานิสสของเมตตา แล้วนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อความสุขต่อตนเองและส่วนรวม

๕.๒.๓ ด้านกรุณา จากผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ด้านกรุณา โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๓.๖๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนที่มีความคิดเห็นต่อ ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์อยู่ใน ระดับมากทุกข้อ

^๑ พระมหาสุทธิชัย ฐิตชโย (ถาวรศีล) “ศึกษาเชิงวิเคราะห์พรหมวิหาร ๔ ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมาสน์ อมาตยกุล^๒ ได้วิจัยเรื่อง “ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มต่อกลุ่ม บุคลิกภาพด้านคุณธรรมพรหมวิหาร ๔ ของนิสิตปริญญาตรี” ผลการวิจัย พบว่า กรุณา ความปรารถนาอยากให้เป็นสุข ดูแลเอาใจใส่ ของครูที่มีต่อนิสิตนักศึกษาที่มาขอคำปรึกษา โดยมากครูจะรับฟังปัญหาของนิสิตและเสนอแนะแนวทางออกให้กับนิสิตอย่างเท่าเทียมกันทุกคน การให้คำปรึกษากลุ่มที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรมพรหมวิหาร ๔ ของนิสิต

๕.๒.๔ ด้านมุทิตา จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ด้านกรุณา โดยรวมอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๕๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประชาชนที่มีความคิดเห็นต่อ ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์อยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิพร อ่อนคำ^๓ ได้วิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมด้านพรหมวิหาร ๔ กับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ” ผลการวิจัยพบว่า คุณธรรมด้านพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ที่ได้นำมาศึกษาปรากฏว่า คุณธรรมด้านมุทิตาของผู้นำ ทั้งสองมิติอยู่ในระดับปานกลาง ความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมด้านพรหมวิหาร ๔ แต่ละด้านกับพฤติกรรมผู้นำในแต่ละมิติ

๕.๒.๕ ด้านอุเบกขา จากผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ด้านกรุณา โดยรวมอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๖๔,) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประชาชนที่มีความคิดเห็นต่อ ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิงอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์อยู่ในระดับมากทุกข้อซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุปล เครือมะโนรมย์^๔ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่าความคิดเห็นของพนักงานครูเทศบาลเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ผู้บริหารสถานศึกษาได้นำหลักธรรมพรหมวิหาร ๔ ได้แก่

^๒ ปัทมาสน์ อมาตยกุล, “ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มต่อกลุ่มบุคลิกภาพด้านคุณธรรมพรหมวิหาร ๔ ของนิสิตปริญญาตรี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, (ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, ๒๕๔๕).

^๓ สิทธิพร อ่อนคำ. “ความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมพรหมวิหารสี่กับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๓๑).

^๔ สุปล เครือมะโนรมย์, “การใช้พุทธธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๓).

เมตตา กรุณา และมุทิตา ไปปฏิบัติงานในสถานศึกษาอยู่ในเกณฑ์ที่สูงขณะที่ อุเบกขานั้นถูกไปปฏิบัติงานในสถานศึกษาเป็นส่วนน้อย

การศึกษาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การ บริหารส่วนตำบล หนองปลิงอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ นั้นเป็นแนวทางที่ทำให้ผู้บริหารต้องรู้จักส่งเสริมสนับสนุนประชาชนให้ได้ใช้ความคิดริเริ่มใหม่ๆ ในการปฏิบัติงานในการกำหนดค่าตอบแทนและประโยชน์ที่เกื้อกูลแก่ประชาชนตามผลงานที่ได้ปฏิบัติการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพอย่างยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ การให้ความรักความเมตตาเป็นกันเอง คอยช่วยเหลือเกื้อกูล ยกย่องชมเชยประชาชนที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน การวางตนเป็นกลาง ไม่เอนเอียงในการจัดประชาชนให้เหมาะสมแก่ตำแหน่งหน้าที่การงาน ส่งเสริมให้ประชาชนไปฝึกอบรมความชำนาญเฉพาะด้าน มีการประพัตติตนเป็นกลาง เหมาะกับกาลเทศะ ตลอดถึงให้การสนับสนุนในการเลื่อนตำแหน่งหรือปรับระดับความสามารถตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เนตรชนก โพธารามิก^๕ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “วิธีการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ เพื่อพัฒนาสังคม” ผลการวิจัยพบว่าพรหมวิหารธรรม คือ ธรรมเป็นเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ เป็นหลักปฏิบัติขั้นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต เป็นคุณธรรมที่เกื้อหนุนกรรมดีทั้งหลายให้สมบูรณ์ และสร้างสันติสุขสู่สังคมทำให้นุชนูชารู้จักการพัฒนาตนเองให้สัมมาทิฐิ

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาเรื่อง “ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์” ผู้วิจัยข้อเสนอ ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ดังต่อไปนี้

๑. ผู้นำควรปรับปรุง และพัฒนาภาวะเป็นผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรม ได้แก่ด้านเมตตา กรุณา มุทิตา และด้านอุเบกขาให้มาก ด้วยการฝึกฝนตนเอง และปฏิบัติตนต่อประชาชน และช่วยเหลือประชาชนอย่างเป็นธรรม เป็นกลาง และประยุกต์ให้หลักธรรมมาใช้ในการบริหารงาน เพื่อเป็นบรรทัดฐานการบริหารองค์การหรือหน่วยงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมาย และแผนพัฒนา แต่ละด้านขององค์การบริหารส่วนตำบล

๒. ควรให้การศึกษอบรมแก่ประชาชนในที่ไม่มีความชำนาญการ ปรับเปลี่ยนคนให้เหมาะสมกับงาน การมีส่วนร่วมในการรับทราบ นโยบาย แผนพัฒนา กฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ

๓. องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอนั้นๆ สามารถนำผลจากการวิจัยนี้ไปศึกษา และปรับใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในองค์กรในด้านการบริหาร การจัดการ การปกครอง ที่ส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรม ทั้งผู้บริหาร บุคลากร รวมทั้งประชาชน

^๕ เนตรชนก โพธารามิก, “วิธีการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ เพื่อการพัฒนาสังคม”, วิทยานิพนธ์

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑. ผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลควรเป็นมิตรไมตรี มีความปรารถนาดี อ่อนน้อมถ่อมตนรับฟังความคิดเห็นของหลายๆ ฝ่ายให้มาก ผู้นำต้องพัฒนาตนให้มีวิสัยทัศน์ พัฒนาความรู้ความสามารถในการบริหารให้มาก การปลูกฝังวิธีคิดในการให้อภัย ให้โอกาส และความเมตตาทั้งแก่ตน ผู้ใต้บังคับบัญชา

๒. ผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลควรรู้จักการบริหารบุคคล คือเลือกบุคคลที่มีคุณภาพโดยไม่เห็นแก่พวกน้อง หรือญาติพี่น้องเข้ามาทำงานในตำแหน่งที่เหมาะสม มีการดูแลเอาใจใส่ประชาชนให้มีความสุข สนุกกับการกับการทำงานด้วย

๓. ผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลควรให้การช่วยเหลือประชาชนชาวบ้านอย่างยุติธรรมเท่าเทียมกัน เสมอภาคตามเหตุผลเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนให้มาก ควรให้ประชาชนที่มีส่วนร่วมในการบริหารงาน ตรวจสอบองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างเต็มที่ ไม่ปิดบัง ควรจะสร้างมนุษยสัมพันธ์ต่อบุคคลรอบข้าง สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกันกับทุกฝ่ายทั้งเจ้าหน้าที่ ประชาชน และหน่วยงานต่างๆ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมในกลุ่มประชากรที่กว้างมากขึ้น เช่น ประชาชนทั่วไป เป็นต้น

๒. ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อได้ข้อมูลที่เจาะลึกในประเด็นที่เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรม สำหรับผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล

๓. ควรทำการศึกษาวิจัยในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในหัวข้อธรรมอื่นๆ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล

๔. ควรทำการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาในเขตพื้นที่การศึกษาให้กว้างกว่านี้ เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นต้น